

Stappenplan gebouwd erfgoed in zijn omgeving

Vanuit [wet – en regelgeving](#), [de komende Omgevingswet](#) én vanuit de [SOK RWS/RCE](#) is Rijkswaterstaat eraan gehouden zich in te spannen voor het behoud, herstel en versterken van de karakteristieke kernwaarden in de buitenruimte van gebouwd erfgoed.

1 Inventarisatie

In deze stap inventariseer je alle relevante informatie voor je opgave in de omgeving van gebouwd erfgoed.

Er is sprake van een initiële opgave, dit is:

- Een wijziging van de bestaande situatie vanuit beheer en onderhoud, of;
 - Een aanleiding of project (VenR of Aanleg).
- A. Op [Geoweb](#) zijn alle cultuurhistorisch waardevolle kunstwerken te vinden met achterliggende informatie incl. redengevende beschrijving. In DISK hebben kunstwerken een kleurcode:
Rode status: kunstwerken met (zeer) hoge cultuurhistorische waarde én monumentstatus (dit stappenplan is verplicht).
Oranje status: kunstwerken met (zeer) hoge cultuurhistorische waarde zonder monumentstatus (dit stappenplan wordt aanbevolen).
In beide gevallen geldt het [Kader Monumenten](#).
- B. Leg contact met de [regionale coördinator RK, WVL \(Rijkswaterstaat\), RCE \(Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed\)](#) en/of eventueel andere benodigde expertise voor het specifieke object. Bepaal of het een ruimtelijke opgave betreft, dan is het [Kader R.K.](#) van toepassing. Zie ook de factsheets [ruimtelijke kwaliteit](#) en [cultuurhistorie](#) voor VenR voor een beknopt overzicht van het proces om beide thema's goed te borgen in een VenR project.
- C. Zoek uit wie het bevoegd gezag is voor mogelijk benodigde vergunningen (ook bij BenO kan dit spelen). Check of en welke vergunning nodig is. Onderzoek daarnaast met welke commissie dient te worden afgestemd (Welstand, Monumentencommissie, of de Commissie Omgevingskwaliteit).
- D. Bepaal, indien nodig met WVL en de RCE, welke wet- en regelgeving relevant is (bijv. de [Erfgoedwet](#), [Omgevingswet](#), [NOVI](#) of gemeentelijk/provinciaal beleid, zie ook [Bijlage 1](#)).
- E. Definieer de eigendomssituatie en bepaal wie de externe stakeholders zijn.
- F. Leg contact met de stakeholders en bepaal aan de hand van de opgave wie mogelijke samenwerkingspartners zijn (bijvoorbeeld gemeente, provincie of waterschap).

Resultaat: team, scope en initiële opgave in beeld.

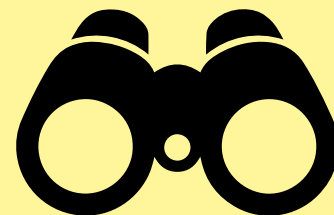

2 Waardenanalyse

In deze stap krijg je inzicht in de cultuurhistorische waarden van het gebouwd erfgoed en de omgeving. Indien de ingreep vergunningplichtig is, vormt dit de input voor je onderbouwing.

- A. Inventariseer de bestaande kennis over de locatie van je initiële opgave aan de hand van de redengevende beschrijving op [Geoweb](#), [KIJK op R.K. kanalen](#), [KIJK op R.K. snelwegen](#), eventueel bestaand bouwhistorisch onderzoek (via assetmanagement district, DISK/Ultimo of WVL erfgoed), een eventuele gebiedsbiografie of eerder uitgevoerde projecten op deze locatie.
- B. Mits nog niet aanwezig, laat een waardenstellend onderzoek uitvoeren door een expert. Betrek hierin ook het huidige beheer. Op alle drie de schaalniveaus (object, ensemble, omgeving) zijn uitspraken nodig, maar je kiest wel een focus. Voor elk ruimtelijk niveau is een ander type product/expert nodig:
- Object: Bouwhistorisch onderzoek (BHO) (architectuur- of bouwhistoricus);
 - Ensemble en omgeving: Waardenstellend onderzoek naar de terreinaanleg en groen/landschap (landschapsarchitect met affiniteit met erfgoed);
 - Object, ensemble en omgeving: cultuurhistorisch onderzoek (cultuurhistorisch bureau). Voor hulp bij het opstellen van de uitvraag, raadpleeg de [Handreiking uitvraag bouwhistorisch onderzoek](#) en indien nodig WVL erfgoed. Minimaal (bijvoorbeeld bij een relatief klein opgave) dient in het product de oorspronkelijke ontwerpgedachte wat betreft ensemble, buitenruimte, groen en omgeving te worden onderzocht en gewaardeerd. Beschrijf het benodigde product helder en laat aan de inschrijvende bureaus op welke wijze ze de juiste expertise betrekken.
- C. Bepaal, op basis van het onderzoek en samen met de ingeschakelde expert, op welk ruimtelijk niveau de initiële opgave speelt en definieer de relevante begrenzing van het onderzoeksgebied op de verschillende ruimtelijke niveaus. Raadpleeg hierbij ook de omschrijving in [Geoweb](#) om te achterhalen welke objecten zijn vastgelegd als onderdeel van het kunstwerk.

Resultaat: analyse en waardenstelling per schaalniveau.

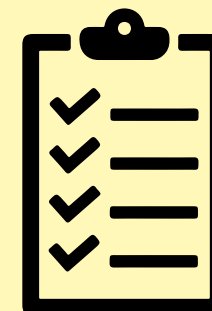

3 Gedeelde ambitie

In deze stap bepaal je met de samenwerkingspartners het ambitieniveau en welke opgaven hier onderdeel van zijn.

- A. Breng de opgave en de (waarden)analyse samen. Onderzoek of de initiële opgave uit stap 1 impact heeft op de gedefinieerde waarden uit stap 2. Gebruik ook hier weer de verschillende ruimtelijke niveaus: object, ensemble en omgeving.
- VenR/Aanleg: Koppel dit aan het ruimtelijke en technische ontwerp (Inpassingsvisie);
 - BenO: Maak het huidige beheer en onderhoud en de verhouding hiervan tot de cultuurhistorische waarden inzichtelijk. Benut hiervoor de expert groen/landschap.
- B. Bepaal met eventuele samenwerkingspartners de ambitie voor het ontwerp/de beheerkeuze, en leg vast wie verantwoordelijk is voor elk onderdeel.

Resultaat: de initiële opgave gekoppeld aan de cultuurhistorische waarden per ruimtelijk niveau, doorvertaald naar een gedeelde ambitie.

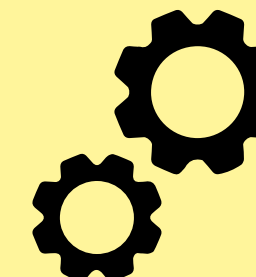

4 Uitwerking

In deze stap vertaal je de opgaven naar een overkoepelend ruimtelijk plan of ontwerp. Ook in deze stap kan de expertise m.b.t. erfgoed uit stap 2 nog nodig zijn. Neem dit mee in de uitvraag voor de waardenstelling.

- A. Bepaal welk product nodig is bij de gedefinieerde opgaven: een ruimtelijk ontwerp of een beheerplan dat kan landen in het P-IHP (Prestatiegestuurd Instandhoudingsplan).
- Gebruik voor een ruimtelijk ontwerp het [Kader R.K.](#);
 - Gebruik voor een beheerplan de expertise van de adviseur groen en landschap van regio of district.
- Benut zo nodig de kennis van een adviseur RK&V bij GPO, een erfgoedadviseur bij WVL, de RCE of een extern (ontwerp) bureau met aantoonbare ervaring met cultuurhistorische waarden.
- B. Maak een uitvoeringsplan. Pas de [ERM-richtlijnen](#) toe waar van toepassing.
- C. Bepaal per uitgewerkte ingreep welke samenwerkingspartner ervoor verantwoordelijk is.

Resultaat: uitgewerkt plan (ontwerp), doorvertaald naar concrete ingrepen (uitvoeringsplan).

5 Overdracht

In deze stap zorg je voor een passende uitvraag voor de overdracht aan de opdrachtnemer.

- A. Bepaal wie de opdrachtnemer wordt van de onderdelen die Rijkswaterstaat gaat uitvoeren. Bepaal welke input dit type opdrachtnemer nodig heeft. Vertaal het uitvoeringsplan naar het juiste type contractstuk voor de opdrachtnemer. Hierbij kan het gaan om:
- VenR/Aanleg: doorvertaling van het ontwerp naar eisen (middels een EPvE + VSE, zie [Kader R.K.](#));
 - Inbreng in een (lopend of nieuw) onderhoudscontract, middels aanvullende eisen of afspraken;
 - Een separate marktuitvraag voor uitvoering van een beperkte ingreep.
- B. Draag de opdracht over aan de opdrachtnemer
- C. Plan na afronding een evaluatiegesprek met een erfgoedadviseur bij WVL over het proces en resultaat. Dit wordt benut voor het aanscherpen van deze handreiking.

Resultaat: goede overdracht afgestemd op de opdrachtnemer.